

מוטיבציה ללמד וללמוד בחטיבת הביניים

מפגש עם מורים ומומחים לדיון בשאלה מה מניע תלמידים ומורים להשקיע ולהצטיין בלימודי

המתמטיקה והמדעים בחטיבת הביניים

משכנות שאננים, אולם ג'ינוגלי, ירושלים, 13 בנובמבר 2018, 14:00-15:00

הבלבול בחטיבת הביניים מתבטא בין השאר בפער בין הנאמר לנעשה. ההורים אומרים שמה שחשוב להם זה ההיבט החברתי, שהילדים שלהם ישתלבו ויפתחו יחסים וערכים משמעותיים. התלמידים אומרים שמה שמעניין את ההורים שלהם זה ההישגים הלימודיים כפתח להצלחה בהמשך החיים. התלמידים אומרים שהם שאפתניים ובטוחים ביכולתם להצליח. המורים שלהם מספרים שהתלמידים מאבדים עניין וגם התלמידים עצמם מודים שאינם נכונים להשקיע ולהתאמץ. המורים אומרים שהם מאמינים בהוראה מעמיקה, המעוררת חשיבה ויצירתיות, אך בפועל הם מספרים שהם מלמדים מיומנויות טכניות ותבניות, הן מאילוץ והן מבחירה.

נקודת האחיזה לשיפור נעוצה בבסיס הקשר הנרקם בין המורה לתלמיד. קיימת הסכמה רחבה כי מוטיבציה ומחויבות עמוקה של תלמידים ומורים לתהליך הלמידה הם המפתח להתמדה והצלחה. נבנה ביניהם חוזה בלתי כותב של מחויבות הדדית: 'אני אשקיע בך, אתה תשקיע בלימודים, וכך תבנה דרך לעתיד טוב יותר לך ולכולנו'. אולם עד שיחסי אמן שכאלו מתגבשים, תלמידים מגיעים אל כיתות המתמטיקה והמדעים עם מוטיבציות שונות, עם סקרנות מהולה בחשש. על המורים לזהות מה מניע כל תלמיד ולרתום אותו ללמידה מאומצת. הם עוזרים לנטרל דפוס חשיבה מקובע ולהמחיש שמאמץ מוביל להתקדמות.

תלמידים זקוקים לתכנית למידה אישית, שמציבה את הלמידה במרכז. הכוונה לתכנית שנשענת על אבחון הידע, הקשיים, אופן החשיבה וקצב הלמידה ומציבה תמונת עתיד ויעדים שאפתניים. זו תכנית מתפתחת שמשלבת בין משמעת למידה, שינוי תפיסות, יצירת חוויית הצלחה ושאיפה להשתפר. היא משמשת כ-'אמנה' שקופה ופתוחה בין המורה, התלמיד וההורים, ומבטאת את אחריותם ההדדית המשותפת.

שאלות לדיון

1. ממה נובע הפער בין הנאמר לנעשה בחטיבת הביניים על-ידי התלמידים, ההורים והמורים? האם הדבר מעיד על העדר מטרה ברורה, על חוסר הסכמות בסיסיות, או אולי על קשיים בתקשורת? מה ניתן לעשות כדי להתגבר על פער זה?
2. כיצד מורים יכולים לבנות 'תכנית למידה אישית' שתתחבר למה שמניע כל תלמיד, תסייע לו לצאת מהבלבול ולקחת אחריות, להשקיע מאמץ, להתגבר על קשיים, להתמיד ולהתקדם בצעדים מדודים? האם ישנם כלים נוספים שמאפשרים תהליך שכזה?
3. מה מניע מורים למתמטיקה ומדעים בחטיבת הביניים להשקיע, להתאמץ ולהשתפר? מהן המוטיבציות של המורים ללמד דווקא בחטיבת הביניים? מה נדרש לעשות כדי לחזק את כוח המשיכה של חטיבות הביניים למורים מעולים?

לקראת הדיון מומלץ לקרוא את חומרי הרקע הבאים:

- א. 'לבחור במצוינות ולבנות דרך לעתיד: מעלים את הרף בלימודי המתמטיקה והמדעים בחטיבת הביניים – מתווה דרך 2019-2024', (בדגש לתכנית 1: מיקוד בלמידה, עמ' 8-9). (גרסה בשחור לבן להדפסה).
- ב. מוטיבציה של מורים ותלמידים ללמוד וללמד בחטיבת הביניים - דוח סיור לימודי בארה"ב 2018
- ג. גורמים המשפיעים על המוטיבציה של תלמידים להשקיע ולהצטיין בלימודי מתמטיקה ומדעים בחטיבת הביניים - המרכז הארצי לבחינות והערכה, הגר לרמן וליאת עצמון הכט
- ד. מה חושבים ההורים על חטיבת הביניים ועל לימודי המתמטיקה והמדעים, המרכז הארצי לבחינות והערכה - המרכז הארצי לבחינות והערכה, הגר לרמן וליאת עצמון הכט
- ה. איך לשפר את המעבר בין חטיבת הביניים לתיכון בלימודי המתמטיקה והמדעים: קולם של המורים - הדס ברודי שרודר
- ו. גורמים מניעים להצלחת תלמידים במבחני פיז"ה 2015 - המרכז הארצי לבחינות והערכה, צור קרליץ ונועם קשת

משתתפים

1. רון בלונדר, חוקרת במחלקה להוראת המדעים, מכון וייצמן
2. יורם הרפז, מרצה במכללת בית ברל ואקדמיית אלקאסמי, עורך הבטאון 'הד החינוך'
3. יוסי חסון, ראש תחום מחקר במרכז היישומי לפסיכולוגיה של שינוי חברתי, המרכז הבינתחומי הרצליה
4. אורלי לכיש, מנהלת יחידת מורים, מכון דוידסון
5. אבי נתן, מורה ורכז מתמטיקה, לשעבר מנכ"ל מייקרוסופט ישראל
6. דיויד פורטיס, חוקר במחלקה להוראת המדעים, מכון וייצמן
7. אלינה קולטון, מורה ורכזת פיזיקה, אורט בנימינה
8. אייל שלמה, מורה למתמטיקה, עמל רמות באר שבע